

D'acord amb el que s'ha exposat en el capítol anterior, a majors coneixements d'Europa els joves es creen millors expectatives de la UE. Però quina relació té aquesta primera hipòtesi amb el sentiment d'identitat europea? Se senten també més europeus els estudiants amb més coneixements i millors expectatives d'Europa? Això és el que es pretén esbrinar en aquesta segona hipòtesi del treball, que té una doble vessant.

Hipòtesi 2:

H2a: Els adolescents amb superiors coneixements d'Europa se senten més europeus.

H2b: Els adolescents amb millors expectatives de la Unió Europea se senten més europeus.

1. Influència dels coneixements d'Europa en el foment de la identitat europea.

L'estudi revela l'existència d'una correlació moderada ($r = 0.37$) i significativa ($p < 0,001$) entre els coneixements que tenen els adolescents d'Europa i el seu sentiment d'identitat europea. Per tant, es pot afirmar que a més coneixements d'Europa, els joves enquestats se senten més europeus.

Taula 22. Sentiment d'identitat europea dels adolescents segons els seus coneixements d'Europa.

IDEN.EUROPEA	CONEIXEMENTS								Total	
	Deficients		Insuficients		Aprovats		Notables			
	Fr.	%	Fr.	%	Fr.	%	Fr.	%	Fr.	%
0	9	56,25	6	37,5	1	6,25			16	100
1	19	61,30	9	29,03	2	6,45	1	3,22	31	100
2	19	51,35	18	48,65					37	100
3	26	37,14	29	41,43	15	21,43			70	100
4	33	33,67	45	45,92	20	20,41			98	100
5	30	28,3	65	61,32	11	10,38			106	100
6	4	12,9	20	64,52	7	22,58			31	100
7			2	66,67	1	33,33			3	100
Total	140	35,72	194	49,49	57	14,54	1	0,25	392	100

En la taula 22 s'observa que pels nivells més baixos d'identitat europea els percentatges de deficientes són els més elevats. Contràriament, i amb l'excepció de l'únic notable existent en les qualificacions, els nivells més elevats d'identitat europea es corresponen amb els percentatges superiors d'aprovat.

Comparació amb els resultats d'altres estudis.

Els resultats d'aquesta segona hipòtesi coincideixen amb els de la resta de bibliografia que tracta la qüestió. A majors coneixements sobre Europa, els adolescents se senten més europeus. Un estudi en escoles de secundària britàniques (Davis, 1995) va obtenir uns resultats similars. Es tractava d'un projecte d'ensenyament de la ciutadania europea a través de l'assignatura d'història, que pretenia augmentar els coneixements d'Europa impartits a l'escola. Pel projecte es van crear uns materials expressos, i els professors de l'assignatura d'història van estar força involucrats. El resultat final de l'estudi va suposar que els joves, a més d'ampliar els seus coneixements d'Europa, se sentien molt més europeus. Inclús cabria dir que el projecte va aportar més resultats en el tema de la identitat que en l'adquisició d'un cos de coneixements d'Europa entre els estudiants.

Un altre exemple de projecte que es va realitzar a Anglaterra per fomentar la ciutadania europea i la Dimensió Europea de l'Educació en els centres educatius, amb resultats similars, va ser l'anomenat "School in Site" (Halocha, 1995). El qual suposava uns cursos sobre Europa, amb l'objectiu que aquests fomentessin la Dimensió Europea entre els estudiants, i per tant, també el seu sentiment identitari. Es tractava d'un projecte intensiu de dues setmanes on els futurs professors estaven en contacte amb alumnes dels centres escolars. Es van experimentar i utilitzar mètodes democràtics d'ensenyament i es va fomentar l'intercanvi entre escoles angleses i escoles italianes. S'enviaven fotografies, es feien visites, etc. Tant els estudiants com els professors van crear estretes relacions amb els seus homònims de l'altre país. Els resultats van ser molt positius, ja que a més d'augmentar els coneixements d'Europa entre els adolescents, es va promoure l'enteniment, es va desenvolupar un sentit de comunitat i d'identitat, i es va fomentar la tolerància així com els sentiments d'amistat.

Com a conclusió d'aquest apartat, tant pels resultats d'aquest estudi, com pels d'altres amb interessos i objectius similars, es corrobora que els joves amb més coneixements sobre Europa també són els que se senten més europeus; o sigui, que a més coneixements, el sentiment d'identitat europea augmenta entre els adolescents.

2. Expectatives sobre la UE i formació del sentiment d'identitat europea entre els adolescents.

Els resultats de l'anàlisi d'aquesta associació mostren l'existència d'una correlació moderada ($r = 0.37$) i significativa ($p < 0,05$) entre les expectatives que posseeixen els adolescents d'Europa i el seu sentiment d'identitat europea. Per tant, com millors són les expectatives que tenen els enquestats de la Unió, més europeus se senten.

Taula 23. Sentiment d'identitat europea dels adolescents segons el nivell d'expectatives sobre la Unió.

IDEN.EUROPEA	NIVELL D'EXPECTATIVES										Total	
	Nul		Molt baix		Baix		Alt		Molt alt			
	Fr.	%	Fr.	%	Fr.	%	Fr.	%	Fr.	%	Fr.	%
0	5	45,45	3	27,27	3	27,27					11	100
1	4	21,05	5	26,32	4	21,05	4	21,05	2	10,53	19	100
2	1	3,03	5	15,15	8	24,24	11	33,33	8	24,24	33	100
3	12	20,69	10	17,24	9	15,52	15	25,86	12	20,69	58	100
4	6	7,31	11	13,41	18	21,95	24	29,27	23	28,05	82	100
5	7	6,863	18	17,65	21	20,59	31	30,40	25	24,51	102	100
6	2	6,45	1	3,22	10	32,26	8	25,81	10	32,26	31	100
7					2	66,67			1	33,33	3	100
Total	37	10,91	53	15,63	75	22,12	93	27,44	81	23,90	339	100

En la taula 23 s'observa que pels nivells més baixos d'identitat europea els percentatges de pitjors expectatives són els més elevats. Contràriament, els nivells més elevats d'identitat europea es corresponen amb els percentatges superiors d'expectatives més elevades. A fi de comptes, en general es pot afirmar que els adolescents amb millors expectatives sobre la Unió, també posseeixen un elevat sentiment d'identitat europea.

Comparació amb els resultats d'altres estudis.

L'estudi *Collaborative Research in Modern Languages Education* (Convery, 1997) corrobora els nostres resultats mostrant la relació existent entre expectatives i sentiments d'identitat europea. L'esmentat estudi analitza, com ja hem comentat en un apartat anterior, les expectatives i els sentiments d'identitat dels adolescents a diferents països europeus. Els resultats indiquen que els joves holandesos són els que posseeixen les expectatives de la Unió més elevades, la qual cosa va lligada al seu sentiment identitari, ja que el 90,4% dels holandesos enquestats se senten totalment europeus. Contràriament, els adolescents anglesos, que posseeixen les pitjors expectatives respecte a la resta de països enquestats, també tenen el percentatge més baix dels adolescents que se senten totalment europeus (el 18,6%). Així doncs, aquest estudi demostra la relació existent entre expectatives i sentiment d'identitat europea entre els joves.

No obstant això, l'estudi de Prats (2001) sembla contradir aquests resultats i els del nostre estudi. En ell s'observa que 4 de cada 10 joves estan convençuts que la UE mereix la pena. El 71.8% dels entrevistats van respondre que havia resultat positiu per Espanya integrar-se en la UE, i el 59% pensava que la Unió podia canviar positivament la seva vida. Així doncs, la majoria d'enquestats jutgen positivament la UE, se senten orgullosos de ser europeus, estan a favor de la construcció europea, i mostren unes expectatives positives cap al procés de construcció de la Unió. Malgrat això, Prats afirma que no estan a favor d'una identitat europea. La visió que tenen els joves d'Europa, declara, és una visió del present sense referències històriques. Les seves reflexions no van més enllà de la preponderància econòmica.

Així doncs, per què en alguns estudis es mostra la relació existent entre expectatives i el sentiment d'identitat europea entre els joves, i en l'estudi de Prats els resultats semblen anar en sentit contrari? Com s'explicaria aquesta oposició de resultats? Creiem que en realitat, els estudis no es contradueixen en absolut. Tan sols manca conceptualitzar, concretar, i unificar què s'entén per aquest sentiment d'identitat europea, i com s'insereix en l'entramat identitari juvenil. És cert que en el nostre estudi existeix una correlació moderada entre expectatives d'Europa i el grau d'europeisme dels joves. Però s'ha d'especificar que aquest majoritari sentiment d'identitat europea està situat bàsicament

en tercera opció de preferència, per darrera dels sentiments d'identitat catalana i espanyola. Per tant, els joves primer se senten catalans i espanyols; i posteriorment, europeus. La identitat europea resulta llunyana i poc important per les seves vides. Llavors, es pot afirmar que realment se senten europeus? Si, però en un segon nivell identitari. Ara bé, si parlem de l'existència de la identitat europea entre els joves entenent-la en un primer nivell de preferència, que és com s'entén en l'estudi de Prats, o sigui, entenent-la en sentit primari i identificatiu dels individus, com la seva adscripció personal a una entitat política quan se'ls pregunta d'on et sents, hauríem d'admetre que els adolescents no se senten europeus.

Tanmateix, aquesta segona hipòtesi no pretén demostrar l'existència de la identitat europea entre els enquestats, sinó tan sols la relació entre les expectatives positives sobre la UE dels adolescents i els seus sentiments identitaris. En conseqüència, els joves que tenen millors expectatives d'Europa, també són els que se senten més europeus, encara que en un nivell secundari d'identitat.

3. Conclusions de la hipòtesi 2.

Com a conclusió, la segona hipòtesis de l'estudi es corrobora. Existeix una correlació entre els coneixements i expectatives que tenen els adolescents de la Unió Europea i els seus sentiments d'identitat. A més coneixements i expectatives, els joves se senten més europeus. Tanmateix, cal matisar que es tracta d'una identitat llunyana, poc important, i superficial. No una identitat primària i identificativa, sinó secundària i complementària.